

Datum

2021-11-01

Vår referens

Alexander Blümke

Utvecklingssamordnare

alexander.blumke@malm.se

Tjänsteskrivelse

Remiss angående Remiss från Socialdepartementet - En

sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet (SOU

2021:69)

ASN-2021-12220

Sammanfattning

Utredningen lämnar ett antal förslag som kommer att göra det lättare att beviljas sjuk- och aktivitetsersättning och flera förslag som kommer att underlätta arbete, studier, uppdrag m.m. under tid med sjukersättning och aktivitetsersättning.

Utredningen föreslår också att en ny förmån, *preventionsersättning* ska ersätta dagens förebyggande sjukpenning i syfte att det ska bli enklare att delta i förebyggande rehabiliteringsåtgärder samt lämnar förslag som möjliggör ett flexiblere deltagande i arbetslivsinriktad rehabilitering.

Vidare föreslås att Försäkringskassan ska få i uppdrag att klarlägga en sjukskrivens försäkrads behov av rehabilitering inom 60 dagar och att Försäkringskassan får i uppdrag att sammanställa statistik över genomförda aktiviteter för personer med aktivitetsersättning och insatser som ersätts med preventions- och rehabiliteringsersättning. Detta för att möjliggöra uppföljning och utvärdering av genomförda insatser.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag då de kommer att göra det lättare för fler med nedsatt arbetsförmåga att beviljas sjuk- och aktivitetsersättning. Positivt är också att reglerna anpassas för att ge ökade incitament till aktivitet i form av arbete, studier eller ideellt arbete under tid med ersättning.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen vill dock lyfta att när brukare som uppbär ekonomiskt bistånd ansöker om sjukersättning är det vanligt att Försäkringskassan kräver att kommunen utreder arbetsförmågan hos den sökande.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen efterlyser ett tydliggörande av rollfördelningen mellan stat och kommun genom att Försäkringskassan får ett tydligt uppdrag att upphandla bedömningar av enskilda sökandes arbetsförmåga eller andra utredande insatser som myndigheten behöver för att kunna fatta beslut gällande ansökningar om sjukpenning.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner yttrandet avseende *Remiss angående Remiss från Socialdepartementet – En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet (SOU 2021:69)* enligt förvaltningens förslag.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden översänder yttrandet till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse - Remiss angående Remiss från Socialdepartementet - En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet
- Yttrande - Remiss angående Remiss från Socialdepartementet - En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet (SOU 2021:69)

Beslutsplanering

ASN presidieberedning 2021-11-03

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2021-11-11

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2021-11-25

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Ärendets initiering

Ärendet är initierat genom att stadskontoret har berett arbetsmarknads- och socialnämnden tillfälle att yttra sig *angående Remiss från Socialdepartementet – En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet (SOU 2021:69)*.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i utredningen.

Utredningens innehåll

Utredningens uppdrag har haft tre delar:

1. Att se över regelverket för rätten till sjukersättning respektive aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga
2. Att underlätta arbete, studier, uppdrag med mera under tid med sjukersättning och aktivitetsersättning
3. Att se över regelverket för förebyggande sjukpenning och rehabiliteringsersättning

Ikraftträdande

Utredningens förslag föreslås träda i kraft den 1 december 2022 och börja tillämpas den 1 januari 2023.

Beskrivning av berörda ersättningar

Sjukersättning

Sjukersättning är en ersättning för personer mellan 19 och 64 år som har en sjukdom eller funktionsnedsättning som gör att de aldrig kommer att kunna arbeta, varken nu eller i framtiden. (Källa: forsakringskassan.se)

Aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga

Aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga är en ersättning för personer mellan 19 och 29 år som på grund av en sjukdom, skada eller funktionsnedsättning inte kommer att kunna arbeta heltid under minst ett år. (Källa: forsakringskassan.se)

Förebyggande sjukpenning

Förebyggande sjukpenning för företagare, anställda och arbetsökande betalas ut för att en person ska kunna gå på en medicinsk behandling eller rehabilitering som gör att den inte blir sjuk eller att en sjukskrivning blir kortare. (Källa: forsakringskassan.se)

Rehabiliteringsersättning

Vid arbetslivsinriktad rehabilitering, såsom till exempel arbetsträning, kan Försäkringskassan bevilja rehabiliteringsersättning. Rehabiliteringsersättning består av rehabiliteringspenning och särskilt bidrag. (Källa: prevent.se)

1. Utredningens förslag beträffande rätten till sjukersättning respektive aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga

Utredningens förslag beträffande rätten till sjukersättning

- Vid prövning av rätten till sjukersättning ska bedömningen av den försäkrades arbetsförmåga göras i förhållande till samma arbetsmarknadsbegrepp som används vid prövning av rätt till sjukpenning. Enligt förslag i proposition 2020/21:171 Angiven yrkesgrupp – åtgärder för en begriplig sjukförsäkring ska det innebära prövning av arbetsförmågan mot förvärvsarbete i en sådan angiven yrkesgrupp som innehåller arbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden eller annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade.

Kommentar:

Idag prövas arbetsförmågan mot arbeten på hela arbetsmarknaden, inklusive anpassade arbeten även om sådana inte finns tillgängliga. Utredningen har funnit att nuvarande regelverk leder till att många individer kvarstår i långvariga sjukskrivningar, trots att arbetsförmågan kan bedömas vara stadigvarande nedsatt och rehabiliteringsmöjligheterna uttömda i normalt förekommande arbeten. Genom utredningens förslag kommer det sannolikt att bli lättare att beviljas sjukersättning.

- Ett nytt varaktighetsbegrepp, ”överskådlig tid” ska införas. Begreppet, som ersätter kriteriet ”stadigvarande”, hämtas från tidigare förarbetsuttalanden och rättspraxis och

betonar överskådligheten i varaktighetsbedömningen. Vid bedömningen av om arbetsförmågan är nedsatt under överskådlig tid ska inte beaktas tid bortom den tidpunkt då sjuk-ersättning som längst kan utbetalas.

Kommentar:

Med ”överskådlig tid” ska förstås så långt som en försäkringsmedicinsk prognos av den nedsatta arbetsförmågan kan göras, samtidigt som perioden är överblickbar. Genom förslaget tydliggörs det att det inte ställs upp som krav att nedsättningen måste vara permanent eller kvarstå fram till pensionen för att ersättning ska kunna beviljas.

- För rätt till sjukersättning ska det inte finnas några rehabiliteringsåtgärder som kan förväntas medföra att den försäkrade återfår arbetsförmågan. Vid denna bedömning ska endast beaktas sådana rehabiliteringsåtgärder där den försäkrade bedöms få eller återfå arbetsförmåga före den tidpunkt då sjukersättning inte längre kan utbetalas. Avseende beviskravet för bedömningen av om det finns återstående rehabiliteringsmöjligheter som kan ge eller återge den försäkrade arbetsförmåga är det för att sjukersättning ska kunna beviljas tillräckligt att det kan antas att det inte finns sådana rehabiliteringsmöjligheter.

Kommentar:

Förslaget innebär ett förtydligande av kravet på uttömda rehabiliteringsmöjligheter för rätten till sjukersättning.

- Ett kodifierat beviskrav ska införas för prövningen av rätten till sjukersättning. Rätt till sjukersättning ska anses föreligga om det är sannolikt att arbetsförmågan är nedsatt på sätt som krävs för rätt till ersättning.

Kommentar:

Idag framgår det inte av lagtext eller förarbeten vilka krav som ska ställas på bevisningen gällande den försäkrades arbetsförmåga vid bedömning av rätten till sjukersättning. I utredningen framförs att med ett klart uttalat beviskrav finns mindre risk för att handläggare och beslutsfattare ska göra olika eller skiftande bedömningar.

- Arbetsförmågan hos försäkrade som har som mest fem år kvar tills de uppnår den ålder då de inte längre kan få sjukersättning utbetald ska bedömas i förhållande till förvärvsarbete i en sådan angiven yrkesgrupp som innehåller arbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden och som den försäkrade har erfarenhet av eller annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade. Vid bedömningen av om det finns återstående rehabiliteringsmöjligheter ska det bortses från sådana insatser som syftar till att den försäkrade ska kunna arbeta i ett arbete som han eller hon inte har tidigare erfarenhet av.

Kommentar:

Utredningen bedömer att det finns skäl att göra en ytterligare justering av arbetsmarknadsbegreppet för personer med långvarigt nedsatt arbetsförmåga som närmar sig pensionen. Dessa särskilda regler ligger i linje med inriktningen att de försäkrades arbetsförmåga ska prövas mot arbeten som det är rimligt och realistiskt att den försäkrade kan få.

Utredningens förslag beträffande rätten till aktivitetsersättning

- Vid prövning av rätten till aktivitetsersättning ska bedömningen av den försäkrades arbetsförmåga göras i förhållande till samma arbetsmarknadsbegrepp som används vid prövning av rätt till sjukpenning.
Enligt förslag i proposition 2020/21:171 Angiven yrkesgrupp – åtgärder för en begriplig sjukförsäkring ska det innebära prövning av arbetsförmågan mot förvärsarbete i en sådan angiven yrkesgrupp som innehåller arbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden eller annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade.

Kommentar:

Idag prövas arbetsförmågan mot arbeten på hela arbetsmarknaden, inklusive anpassade arbeten även om sådana inte finns tillgängliga. Genom förslaget som innebär att arbetsförmågan kommer att prövas mot ett snävare arbetsmarknadsbegrepp än i dag, förväntas antalet unga som får aktivitetsersättning att öka. I utredningen bedöms förslaget vara ändamålsenligt för att komma till rätta med problematiken att många personer blir kvar i långa sjukskrivningar fastän det inte finns fler åtgärder att ta till för att dessa personer ska kunna få en förbättrad arbetsförmåga.

- Ett kodifierat beviskrav ska införas för prövningen av rätten till aktivitetsersättning. Rätt till aktivitetsersättning ska anses föreligga om det är sannolikt att arbetsförmågan är nedsatt på sätt som föreskrivs.

Kommentar:

Utredningen anser att en kodifiering av beviskravet bör införas samtidigt för sjukersättning och för aktivitetsersättning. Det bedöms vara lämpligt att samma beviskrav införs som för rätt till sjukersättning.

2. Utredningens förslag gällande arbete, studier, uppdrag, m.m. under tid med sjukersättning och aktivitetsersättning

Tre grupper av försäkrade

Beroende på om en person har beviljats sjukersättning eller aktivitetsersättning och när i tid detta beslut togs så gäller olika regler för arbete, studier och ideella uppdrag under tid med ersättning. Utredningen har därför för detta område delat upp de försäkrade i tre grupper.

Grupp 1 utgörs av personer som beviljats sjukersättning enligt reglerna som gällde före den 1 juli 2008. Regelverket som gällde innan dess hade mindre strikta krav för rätt till sjukersättning. För personer i grupp 1 gäller mer generösa regler vad gäller möjligheterna att arbeta, studera eller ha ideella uppdrag utan att deras rätt till ersättning påverkas. De riskerar inte att bli av med sin ersättning, men om de arbetar med inkomst ska de ansöka om att arbeta enligt reglerna för steglös avräkning. Steglös avräkning innebär att det finns ett fribelopp under vilket ingen avräkning sker. Tjänar personen över detta fribelopp dras ett belopp motsvarande 50 procent av inkomsten av mot den sjukersättning som ska betalas ut.

Grupp 2 är personer som beviljats sjukersättning enligt reglerna som gäller fr.o.m. den 1 juli 2008, det vill säga enligt mer strikta krav än de som gällde tidigare.

Grupp 3 avser personer mellan 19 och 29 år som får aktivitetsersättning för nedsatt arbetsförmåga.

Till skillnad från försäkrade i grupp 1 så kan försäkrade i grupp 2 och 3 bli av med sin ersättning om Försäkringskassan bedömer att de har återfått arbetsförmågan och därför omprövar deras rätt till ersättning.

Gemensamt för grupp 2 och 3 är också att ifall dessa personer får förbättrad arbetsförmåga under tid de får ersättning kan de arbeta eller studera enligt reglerna om vilande ersättning. Dessa innebär att rätten till ersättning kvarstår, men att ingen utbetalning av ersättningen görs under vilandeperioden. Vid arbete kan ersättningen vara partiellt vilande (på samma nivåer som ersättning kan beviljas) som minst under en kalendermånad.

Vid studier blir hela ersättningen vilande, oavsett omfattningen på studierna. Personer som får aktivitetsersättning (grupp 3) kan också studera med provotid i maximalt sex månader. Provotid innebär att den försäkrade får behålla utbetalningen av sin aktivitetsersättning samtidigt som han eller hon studerar. För dessa försäkrade gäller också att de har rätt till aktiviteter enligt Socialförsäkringsbalken. Aktiviteterna ska kunna antas ha en gynnsam inverkan på den försäkrades sjukdomstillstånd eller fysiska eller psykiska prestationsförmåga.

Förslag som gäller grupp 1

- Fribeloppen vid arbete enligt reglerna för steglös avräkning ska baseras på inkomstbasbeloppet.

Kommentar:

Enligt nuvarande lagstiftning beräknas fribeloppen för steglös avräkning med hjälp av *prisbasbeloppet (PBB)*. Fribeloppen har över tid urholkats eftersom inkomsterna för de som arbetar har ökat snabbare än priserna. Det medför att en person som idag arbetar enligt reglerna för steglös avräkning i praktiken kan arbeta i en mindre omfattning innan han eller hon når upp till fribeloppet, jämfört med vad som gällde när systemet infördes 2009. För att fribeloppen bättre ska följa löneutvecklingen föreslås därför att *inkomstbasbeloppet (IBB)* ska användas för beräkning av fribeloppen för steglös avräkning.

- Försäkringskassan ges i uppdrag att utveckla ett beräkningsstöd för steglös avräkning av sjukersättningen.

Kommentar:

Det råder osäkerhet bland vissa personer som omfattas av reglerna för steglös avräkning om vilka de ekonomiska konsekvenserna blir om de arbetar enligt detta regelverk. Ifall de försäkrade har högre inkomster än beräknat riskerar de att behöva betala tillbaka ersättning två år efter att de arbetat. Ett beräkningsstöd för steglös avräkning kan minska osäkerheten kring de ekonomiska effekterna för den enskilde och göra att fler personer vågar arbeta enligt reglerna för steglös avräkning.

Förslag som gäller grupp 2 och grupp 3

- Flexiblare möjligheter till arbete med vilande sjukersättning och aktivitetsersättning ska

införas: Vilandeförklaring av ersättningen ska kunna ske steglöst. Minsta möjliga period som ersättningen ska kunna förklaras vilande ska vara en timme per kalendermånad.

Kommentar:

Utredningen föreslår ett system för vilande ersättning som tillåter även kortare arbetsinsatser utan att ersättningen måste förklaras vilande en hel månad. Detta gör det lättare för försäkrade att tacka ja till en arbetsmöjlighet som passar dem även om den är av mer tillfällig och mindre omfattande karaktär och bidrar till att minska oron hos de försäkrade över att arbete med vilande ersättning riskerar att leda till att förmånen dras in eller minskas.

- Det ska vara möjligt att ha sjukersättning och aktivitetsersättning partiellt vilandeförklarad under tid med studier: Vid studier ska ersättningen förklaras vilande i en omfattning som motsvarar den omfattning i vilken studierna bedrivs, dock med vilande ersättning på någon av nivåerna hel, tre fjärdedelar, halv eller en fjärdedel.

Kommentar:

Dagens regelverk innebär att hela ersättningen ska förklaras vilande, oavsett studiernas omfattning. Samtidigt kan studiemedel bara beviljas för den omfattning som studierna bedrivs på, vilket skapar ett finansieringsglapp för deltidstudier. Utredningen bedömer att detta idag är ett stort hinder för att fler ska använda möjligheten att studera med vilande ersättning.

- Ideellt arbete, fritidsverksamhet eller andra åtaganden av ideell karaktär ska inte påverka rätten till sjukersättning eller aktivitetsersättning om det inte innebär att den försäkrade uppvisar arbetsförmåga motsvarande förvärvsarbete i en sådan angiven yrkesgrupp som innehåller arbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden eller annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade. En försäkrad ska dock alltid ha rätt att ägna sig åt sysslor i form av ideellt arbete eller andra åtaganden av ideell karaktär, så länge omfattningen sammantaget understiger tio timmar i veckan samt inte ger inkomst. I dessa fall ska någon bedömning av uppvisad arbetsförmåga inte göras.

Kommentar:

Förslaget syftar till att underlätta för försäkrade att delta i samhällslivet utan risk för att sådana åtaganden ska medföra att deras ersättning riskerar att omprövas och dras in.

Förslag som gäller grupp 3

- Prövotiden för studier förlängs från 6 till 12 månader.

Kommentar:

Prövotiden för studier ger möjlighet för försäkrade att pröva att studera utan att utbetalningen av aktivitetsersättningen påverkas. Utredningen vill stimulera att fler unga med aktivitetsersättning prövar sin förmåga att studera, bland annat mot bakgrund av att studier både kan vara en väg till arbetslivet och ett mål i sig för en ökad livskvalitet och framhåller att det för många försäkrade är för kort tid med sex månaders prövotid.

- Ett nytt arbetsmarknadspolitiskt ramprogram inrättas för försäkrade som beviljats aktivitetsersättning och som har behov av insatser från Arbetsförmedlingen i syfte att få

eller återfå arbetsförmåga.

Ramprogrammet bör innefatta insatser som avser arbetsförberedande insatser och arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser som är anpassade till den enskildes behov.

Kommentar:

I utredningen konstateras att aktivitetsersättningen inte har kommit att präglas av det aktiva förhållningssätt som var avsikten när förmånen infördes. Det handlar bland annat om att utbudet av insatser som de unga får inte motsvarat den faktiska efterfrågan och de behov som finns hos gruppen. Det arbetsmarknadspolitiska ramprogrammet inrättas för ökat fokus på insatser för personer med aktivitetsersättning.

- Försäkringskassan ges i uppdrag att utveckla statistik över vilka aktiviteter försäkrade med aktivitetsersättning deltar i. Undersökningar bör genomföras om vilka aktiviteter som har störst gynnsamma inverkan på de försäkrades fysiska och psykiska prestationsförmåga.

Kommentar:

I utredningen konstateras att det idag saknas uppföljning och utvärdering av genomförda aktiviteter vilket gör det svårt att få en samlad bild på aggregerad nivå.

3. Utredningens förslag beträffande förmåner vid rehabilitering

- Förmånen förebyggande sjukpenning ska ersättas med en ny förmån som ska heta preventionersättning.

Preventionersättningen ska bestå av preventionspenning och preventionbidrag. Preventionspenning ska beviljas en försäkrad som gör inkomstförlust till följd av att han eller hon genomgår en förebyggande medicinsk eller arbetslivsinriktad behandlings- eller rehabiliteringsåtgärd i syfte att förebygga sjukdom, att förkorta sjukdomstid eller helt eller delvis förhindra försämring av arbetsförmåga. Åtgärden ska behövas för att minst något av syftena ska kunna uppnås och åtgärder kan vara kombinerade. Nedsatt arbetsför-måga eller sjukdom ska däremot inte vara en förutsättning för att ersättningen ska kunna beviljas.

Preventionersättning ska, utöver medicinsk behandling och rehabilitering, även kunna beviljas vid förebyggande arbetslivsinriktade rehabiliteringsåtgärder. Arbetsgivarens arbetsmiljöansvar avgör gränsen för när en sådan åtgärd kan medföra rätt till preventionersättning. Åtgärder som ryms inom arbetsgivarens förebyggande arbetsmiljöansvar ska inte kunna medföra rätt till preventionersättning.

Preventionbidrag ska ersätta merkostnader som uppstår i samband med förebyggande behandling och rehabilitering för vilken preventionspenning kan beviljas.

Dagar med preventionersättning räknas inte som dagar i sjukfall och därmed heller inte som dagar i rehabiliteringskedjan.

Kommentar:

I utredningen beskrivs att det nuvarande regelverket för förebyggande sjukpenning är omodernt

och behäftat med vissa brister. Förslaget syftar till att förmåner vid förebyggande insatser ska förtydligas och utvidgas så att även andra förebyggande insatser av arbetslivsinriktad natur utöver medicinsk behandling och rehabilitering ska kunna inkluderas i förmånen. Syftet med den nya ersättningen är att det ska bli enklare att delta i förebyggande rehabiliteringsåtgärder. En förändring i ersättningsfrågan jämfört med den nuvarande förebyggande sjukpenningen är att den nya förmånen ska kunna beviljas steglöst, för ersättningsförlust baserat på hela timmar. Det kan jämföras med dagens regler för förebyggande sjukpenning där det krävs att behandlingen tar minst en fjärdedel av en försäkrads arbetstid för att sjukpenning ska beviljas.

- Rehabiliteringspenning ska beviljas steglöst för inkomstförlust motsvarande den tidsåtgång som rehabiliteringen tar i anspråk.

För att rehabiliteringspenning ska kunna beviljas krävs att en försäkrad har nedsatt arbetsförmåga med minst en fjärdedel. För insatser som överstiger 25 procent är ersättningen steglös, motsvarande tidsåtgången för rehabiliteringsinsatsen.

I det fall en person samtidigt har rätt till både rehabiliteringspenning och sjukpenning ska den försäkrade endast beviljas rehabiliteringspenning. Ersättningen ska i så fall motsvara den totala omfattningen av den försäkrades nedsatta arbetsförmåga.

Dagar med rehabiliteringspenning ingår i rehabiliteringskedjan men arbetsförmågan ska inte bedömas mot de fasta tidsgränserna i kedjan.

Kommentar:

Utredningen anser att de nuvarande reglerna om rehabiliteringspenning och sjukpenning försvårar ett flexibelt upplägg av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Syftet med förslaget är bland annat att rehabiliteringspenning i högre utsträckning än i nuläget ska möjliggöra för den försäkrade att på ett flexibelt sätt kunna delta i arbetslivsinriktad rehabilitering och samtidigt kunna få ersättning i de fall inkomstförlust uppkommer.

- Försäkringskassan ska se till att den försäkrades behov av rehabilitering klarläggs snarast, men senast dag 60 i sjukfallet.

Kommentar:

I utredningen framförs att det behövs ett större fokus på tidiga klarläggande utredningar än idag, för att den försäkrades behov av rehabilitering snarast ska kunna klarläggas och adekvata insatser sättas in i rätt tid. Utredningen betonar att insatser för det mesta bör sättas in när en tydlig anknytning till den försäkrades arbetsplats fortfarande finns kvar.

- Försäkringskassan ges i uppdrag att sammanställa statistik över vilka insatser som ersätts med preventions- och rehabiliteringsersättning.

Kommentar:

Utredningen konstaterar att en systematisk uppföljning är avgörande för att öka kunskapen om vilka insatser som är framgångsrika. Det gäller både på individuell nivå och på systemnivå.

Utredningens beskrivning av konsekvenser av förslagen

Konsekvenser av förslagen beträffande rätten till sjukersättning respektive aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga

Utredningen bedömer att förslagen beträffande rätten till sjukersättning kommer att leda till att fler personer beviljas sjukpenning och att det leder till att statens utgifter kommer att öka. Förslagen bedöms leda till ökade administrationskostnader för Försäkringskassan och för hälso- och sjukvården men till minskade kostnader för Arbetsförmedlingen genom att fler inskrivna arbetsökande övergår till sjukersättning. Samtidigt beräknas de generösare reglerna för sjukersättning långsiktigt ha negativa effekter på arbetsutbud, sysselsättning och ekonomisk tillväxt.

En del av dem som kan komma att beviljas sjukersättning med utredningens förslag har i dag ersättning från kommunerna via ekonomiskt bistånd. Utredningen beräknar att kommunernas utgifter för ekonomiskt bistånd kan komma att minska med 10–40 miljoner kronor under införandeåret och med ca 10–50 miljoner kronor under året därefter.

Utredningen uppskattar att förslagen beträffande rätten till aktivitetsersättning kommer att leda till att omkring 3 000 fler personer årligen kan beviljas aktivitetsersättning, vilket ökar statens utgifter. Kostnaderna för administration bedöms öka för Försäkringskassan och hälso- och sjukvården men minska något för Arbetsförmedlingen när fler inskrivna arbetsökande övergår till aktivitetsersättning. Med ett ökat antal personer i aktivitetsersättning som också kan berättiga till bostadstillägg, beräknas kommunernas utgifter för ekonomiskt bistånd minska.

Konsekvenser av förslagen gällande arbete, studier, uppdrag, m.m. under tid med sjukersättning och aktivitetsersättning

De förslag utredningen föreslår för att underlätta arbete, studier och uppdrag under tid med ersättning beräknas minska utgifterna för sjuk- och aktivitetsersättning med ca 30 miljoner kronor i förhållande till dagens utgifter. Samtidigt bedöms förslagen öka Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans administrativa utgifter med ca 50 miljoner kronor per år. Utredningen uppskattar att förslagen innebär att fler personer med sjuk- och aktivitetsersättning kommer att kunna arbeta, studera och delta i ideellt arbete, vilket kan leda till en väg ut i arbetslivet.

Förslaget att ett nytt arbetsmarknadspolitiskt ramprogram ska inrättas för unga försäkrade som beviljats aktivitetsersättning och som har behov av insatser från Arbetsförmedlingen beräknas leda till att inledningsvis dubbelt så många unga i gruppen kommer att delta i arbetsmarknadspolitiska insatser och få ett ändamålsenligt stöd i arbetet med att få eller återfå arbetsförmåga jämfört med idag. Införandet av ramprogrammet kommer att innebära en ökad kostnad för staten, men ett bättre stöd till individen bedöms på sikt leda till att fler blir självförsörjande och att försäkringskostnaderna minskar.

Utvecklandet av statistik om genomförda aktiviteter kommer att innebära kostnader för framtagande av statistik och ökad handläggningstid på Försäkringskassan, men förväntas ge ökad kunskap om erbjudna insatser och deras effektivitet vilket i förlängningen förväntas ge ett bättre utbud av insatser.

Konsekvenser av förslagen beträffande förmåner vid rehabilitering

Utredningens bedömning är att statens utgifter för preventionsspenning och rehabiliteringsspenning kommer att öka men att ökningen motsvaras av minskade utgifter för sjukpenning. Den sammantagna effekten för statens utgifter blir därmed oförändrad. Fler personer med preventionssättning och rehabiliteringsspenning beräknas öka

handläggningskostnaderna för Försäkringskassan. Hälso- och sjukvården kommer att få ökade kostnader för behandlingar men mindre administrativa kostnader jämfört med idag. I ett längre perspektiv räknar utredningen med att en förbättrad rehabiliteringsprocess kan leda till att sjukfrånvaron och utgifterna för sjukpenning minskar.

Konsekvenser för Jämställdheten mellan kvinnor och män

Utredningens förslag bedöms inte ha någon speciell påverkan på jämställdheten.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens överväganden

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ställer sig positiv till utredningens lagförslag och vill särskilt belysa följande:

Förslag beträffande rätten till sjukersättning respektive aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen anser att förslagen om att den försäkrades arbetsförmåga ska bedömas i förhållande till samma arbetsmarknadsbegrepp som vid prövningen av sjukpenning vid ansökan om sjuk- eller aktivitetsersättning är bra. Förslagen innebär att prövningen av arbetsförmågan görs mot normalt förekommande arbeten eller arbeten som är tillgängliga för den försäkrade och innebär en mer realistisk och rättvisande bedömning än idag. Förvaltningen ställer sig också positiv till utredningens förslag att försäkrade som närmar sig pensionen och som ansöker om sjukersättning, främst ska bedömas mot arbeten som de har erfarenhet av. Förvaltningen anser vidare att det är bra att ett kodifierat beviskrav införs vid prövning av rätten till sjukersättning och aktivitetsersättning för att skapa en enhetlighet vid bedömning och beslut.

Förvaltningen ser det som mycket positivt att förslagen kan leda till att fler med nedsatt arbetsförmåga kan få rätt till ersättning i form av sjukersättning eller rehabiliteringsersättning. Detta gäller både personer som är sjukskrivna och uppbär sjukpenning och sjukskrivna personer som inte har en sjukdomsgrundande inkomst (SGI) och som idag saknar ersättning.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen vill lyfta att när klienter som uppbär ekonomiskt bistånd ansöker om sjukersättning är det vanligt att Försäkringskassan kräver att kommunen utreder arbetsförmågan hos den sökande. Ofta ställer Försäkringskassan krav på individuell utformade arbetsförmågebedömningar som är svåra för kommunen att arrangera på ett sådant sätt att de möter Försäkringskassans krav för beslutsunderlag. Detta resulterar ofta i att klienter som saknar arbetsförmåga inte får sin arbetsförmåga utredd och fortsätter att uppbära ekonomiskt bistånd. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen efterlyser ett tydliggörande av rollfördelningen mellan staten och kommunerna genom att Försäkringskassan får ett tydligt uppdrag att upphandla bedömningar av enskilda sökandes arbetsförmåga eller andra utredande insatser som myndigheten behöver för att kunna fatta beslut gällande ansökningar om sjukpenning.

Förslag gällande arbete, studier, uppdrag, m.m. under tid med sjukersättning och aktivitetsersättning

När det gäller förslagen gällande arbete, studier, uppdrag m.m. anser förvaltningen att utredningen på ett bra sätt har belyst ett antal problem med dagens regelverk som riskerar att verka hindrande och passiviserande för personer med sjukersättning och aktivitetsersättning. Det är bra att reglerna anpassas för att ge ökade incitament till aktivitet i form av arbete, studier eller ideellt arbete. Förslaget att inrätta ett nytt arbetsmarknadspolitiskt ramprogram för unga

med aktivitetsersättning är mycket viktigt och sätter fokus på vikten av att erbjuda aktiva arbetsförberedande och arbetsrehabiliterande insatser utifrån den enskildes behov. Förslaget att ge Försäkringskassan i uppdrag att sammanställa statistik över genomförda aktiviteter för personer med aktivitetsersättning är bra då statistiken kommer att underlätta uppföljningen av Försäkringskassans arbete med gruppen framöver.

Förslagen gällande förmåner vid rehabilitering

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag att en ny förmån, *preventionsersättning* ska ersätta dagens förebyggande sjukpenning i syfte att det ska bli enklare för företagare, anställda och arbetssökande att delta i ett vidare spektrum av rehabiliteringsåtgärder som kan förebygga sjukdom och sjukskrivning, samt till utredningens förslag som möjliggör ett flexiblere deltagande i arbetslivsriktad rehabilitering med ersättning för inkomstförlust.

Förslaget att Försäkringskassan ska få i uppdrag att inom 60 dagar klarlägga en sjukskriven försäkrads behov av rehabilitering är bra då det ger förbättrade möjligheter att sätta in tidiga insatser. Förslaget att Försäkringskassan ska få i uppdrag att sammanställa statistik över genomförda insatser som ersätts med preventions- och rehabiliteringsersättning är bra för att möjliggöra uppföljning och utvärdering av genomförda insatser.

Konsekvenser för barn

Utredningens förslag bedöms ha en positiv verkan för barn till föräldrar som till följd av en sjukdom, skada eller funktionsnedsättning inte kan arbeta, dels genom att fler föräldrar kommer att kunna beviljas rätt ersättning, men också genom att föräldrarnas förutsättningar för arbete, studier, uppdrag, med mera under tid med sjukersättning och aktivitetsersättning förbättras. Förslagen gällande förmåner vid rehabilitering har en positiv verkan för barn till föräldrar i behov av förebyggande insatser och rehabilitering.

Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Förvaltningen bedömer att utredningens förslag påverkar kvinnor och män i lika utsträckning.

Ekonomiska konsekvenser

I utredningen bedöms förslagen gällande rätten till sjukersättning medföra att kommunernas utgifter för ekonomiskt bistånd totalt i riket kan komma att minska med 10–40 miljoner kronor under införandeåret och med ca 10–50 miljoner kronor under året därefter. Förslagen beträffande rätten till aktivitetsersättning kommer enligt utredningen att leda till att omkring 3 000 fler personer i riket årligen beviljas aktivitetsersättning. Genom förslagen kommer sannolikt fler sjukskrivna Malmöbor att beviljas sjukersättning och aktivitetsersättning. Personer som har dessa ersättningar kan också vara berättigade till bostadstillägg. Därigenom kommer förvaltningens utgifter för ekonomiskt bistånd sannolikt att minska, men det är svårt att beräkna hur stor minskningen kommer att bli.

Ansvariga

Petra West Stenkvisst Enhetschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef